

Vykypěl, Bohumil

Linguistica e filologia in Unione Sovietica : trilogia fra sapere e potere

Linguistica Brunensia. 2021, vol. 69, iss. 2, pp. 88-89

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/LB2021-2-7>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/144783>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Vittorio Springfield Tomelleri:

Linguistica e filologia in Unione Sovietica. Trilogia fra sapere e potere.

Milano – Udine: Mimesis. 2020. (Eterotopie, 667.) 170 s.

ISBN 978-88-5757-198-0

Před časem jsem v předchůdci tohoto časopisu psal o jedné pozoruhodné knize o marristické lingvistice (srov. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity A 56, 2008, s. 253–255). Nyní můžeme číst podobně pozoruhodnou trilogii o jazykovědě v Sovětském svazu, na niž zde chceme ve vsí stručnosti upozornit. Její obsah je následující.

První kapitola je věnována „slovanské lingvistice“ mezi válkami (*Capitolo 1. Ex Oriente lux? Linguistica slava fra Europa orientale e occidentale*; s. 15–46). Ukazuje se a vykládá její inovativní potenciál, rezultující z dynamické doby ve střední a východní Evropě, ale překrytý nezřídka ideologickou utilizací. Aktuálně se pak například provozovatelé různých lingvistických verzí postkoloniálních studií mohou dočíst (s. 37), že své předchůdce mají v 20. letech v SSSR, což jim ale hádám vadit nebude.

V druhé kapitole se píše o fascinující postavě N. Ja. Marra (*Capitolo 2. N. Ja. Marr filologo e linguista militante. Un enigma solubile?*; s. 47–102). Marrovské nápady, jejichž kontext autor dobře líčí, nebyly jen extravagantní; například myšlenka typologické shody jazyků stejných sociálních tříd je v podstatě trefná, jen se týká spíš jazykového úzu než jazykového systému. Konkrétně pěkná je jedna historka (s. 82): na poznámku jistého vědce, mířícího na Marra, že neví, co si má myslet o někom, kdo už po dvou letech zcela změnil názor v jisté otázce, Marr odpověděl, že on zas neví, co si má myslet o někom, kdo třicet let píše jedno a to samé.

Konečně třetí kapitola pojednává o afinitách mezi Marrem a D. S. Lichačevem (*Capitolo 3. N. Ja. Marr e D. S. Lichačev: parallelismi che si incontrano?*; s. 103–128). Tu lze doporučit ke čtení zvláště v českém filologickém milieu, kde se Lichačev těší překvapivé pozornosti, ač do české poválečné textologie vnesl přístupy do té doby cizí. Konkrétně se nám líbila například poznámka (s. 121), že Lichačevův esteticko-beletristický přístup, kořenící v literární situaci staré Rusi, je málo vhodný při studiu děl prakticko-liturgického a vzdělávacího charakteru; z jiného úhlu to můžeme vyložit také tak, že interpretace prakticko-liturgických a vzdělávacích textů jako „uměleckých děl“, jak je tomu například u tzv. církevněslovanského písemnictví (také toho v českém středověku), je jakási z nouze ctnost, když nic jiného není.

Italský háv Tomelleriho knihy patrně odradí nejednoho čtenáře. Čtenář, který má o téma zájem, by se ale odradit neměl nechat, protože kniha mu poskytne nejedno poučení i inspiraci.

Bohumil Vykypěl

Czech Language Institute of the CAS, v. v. i.

Veveří 97, 602 00 Brno

Czech Republic

vykypel@ujc.cas.cz

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.